

Чи криза минула для України марно?

Економіка України повільно відновлюється після фінансової кризи, під якої припав на 2008 рік. Проте в багатьох галузях обсяги виробництва та рівні рентабельності ще не скоро повернуться на докризовий рівень. Новий Президент постане перед необхідністю робити низку вкрай непопулярних кроків для запобігання бюджетній катастрофі. Про це та про перспективи економічного розвитку читайте у цьому Віснику МЦПД

Макроекономічне тло

За підсумком 2009 року у більшості галузей економіки зафіксовано суттєвий спад виробництва. Приємною несподіванкою стали хіба що результати в сільському господарстві: галузь вийшла "в нуль" попри високу базу минулого року, несприятливі погодні умови та обмеження кредитування.

Водночас глибина економічного спаду поступово скорочується з II кварталу 2009 року (переважно завдяки зростанню світового попиту та цін на низку товарів українського експорту). 2010 року відновлення української економіки триватиме: за прогнозом МЦПД, темпи зростання ВВП становитимуть 4%. Упродовж 2011–2012 років темпи економічного зростання прискоряться до 5% і 6,7% відповідно.

В орієнтованих на споживчий попит галузях випуск відновлюватиметься повільно, адже рівень споживання не збільшуватиметься швидко. 2010 року зростання заробітних плат буде стримане, оскільки попит бізнесу на робочу силу буде низьким через високий рівень невизначеності в економіці. Брак кредитування та непевність споживачів щодо свого майбутнього також перешкоджатимуть нарощуванню споживання.

Складним буде процес відновлення її у галузях, залежних від внутрішнього інвестиційного попиту. Ми очікуємо, що 2010 року він буде млявим, і ситуація в будівництві та машинобудуванні почне відчутно поліпшуватися лише 2011 року.

Крім того, економічне зростання може виявитися нестійким. Ризик другої хвилі кризи лишається. Вона може бути

спричинена ралі на фондових і товарних біржах світу, яке не підкріплене фундаментальними факторами. Це може призвести до зниження рівня запланованих інвестицій на 2010 рік, що спричинить падіння попиту на чорні метали, добрива та продукцію машинобудування – основні товари українського експорту.

Іншим, уже внутрішнім, ризиком є м'яка бюджетна політика, яка разом із підняттям регульованих цін після виборів (газ, житлово-комунальні послуги) може розпочати розкручення інфляційної спіралі.

Чи будуть реформи?

Антикризові дії уряду впродовж 2009 року переважно мали низьку ефективність (як і дії урядів багатьох інших країн) і несуттєвий вплив на економіку. Наприклад, спроби поліпшити регуляторне середовище (що зазвичай не потребує великих бюджетних витрат) не були успішними: більшість відповідних законопроектів не пройшли парламент. Україні й далі не вдається суттєво поліпшити свій низький рейтинг у регулярному дослідженні *Doing Business* Світового банку.

Державна допомога надалі має хибні цілі й погане адміністрування. Так, замість підтримки проектів, що могли б дати поштовх розвитку всієї економіки, як, наприклад, програми з підвищення енергоефективності, уряд вирішив допомогти окремим галузям. Коли ситуація на зовнішніх ринках була надзвичайно несприятливою, уряд надав пільги металургії та хімічній промисловості у вигляді нижчих тарифів на газ (та електроенергію). Проте уряд поки що не припинив надавати таку

Передплачуйте "Економічний прогноз"!

Шановні партнери! Розпочалася передплата на щомісячну публікацію МЦПД "Економічний прогноз"!

"Економічний прогноз" покликаний допомогти у виробленні стратегічних рішень і складатиметься з таких компонентів:

1. Економічна статистика – набір ключових соціально-економічних показників, необхідних для провадження бізнесу в Україні. Документ містить дані Державного комітету статистики, Національного банку, Державного казначейства України. Він також включає індекси споживчих настроїв та інфляційних очікувань, розраховані МЦПД і GfK Україна. Показники на поточний рік наведено у щоквартальній, а для поточного кварталу – у щомісячній деталізації.
2. Розрахунки та прогноз – макроекономічний прогноз на три роки та база даних економічних показників за п'ять років. Цей файл у форматі *MS Excel* містить 12 таблиць і близько 40 прогнозованих показників, що детально описують економіку України: національні рахунки, промисловість і сільське господарство, фінансовий і монетарний сектори, доходи та витрати домогосподарств.
3. Аналіз і прогноз – презентація у *MS Power Point*, що описує поточну ситуацію в українській економіці і подає базовий сценарій трирічного прогнозу та ризики відхилення від нього.

З питань передплати звертайтеся, будь ласка, до Анни Карнаух за електронною поштою anna.karnaukh@icps.kiev.ua чи телефоном (044) 484-4410.

допомогу навіть попри поліпшення зовнішньоторговельної кон'юнктури.

Власне, дотепер реформи України переважно нав'язували міжнародні фінансові організації: починаючи з 2000 року, упродовж періоду економічного піднесення, у жодного з урядів не було достатньо потужних стимулів до провадження змін. А 2009 року Міжнародний валютний фонд не зміг (чи не захотів) переконати уряд почати здійснювати необхідні реформи. Тож існує ризик, що уряд і парламент лишатимуться бездіяльними, причому не лише упродовж I кварталу, а й усе перше півріччя через високу ймовірність дострокових парламентських виборів восени 2010 року.

Утім, навіть у разі негайного започаткування процесу перетворень новій владі не вдасться швидко вирішити накопичені структурні проблеми в економіці. Так, наприклад, пенсійна реформа, як і інші реформи соціального сектору, за своєю природою є довгостроковою і може тривати до десяти років. А суттєве підвищення цін на газ для населення, очікуване 2010 року, не дасть змоги миттєво вирішити проблеми Нафтогазу, бо не створить достатнього припливу коштів для покриття зобов'язань компанії.

До того ж уже тривалий час майже не було перетворень, що передбачали б не лише ухвалення окремих законів, а й модернізацію чи створення нових інституцій. Саме інституції, а не застарілі основні фонди чи зниження кількості та погіршення якості робочої сили, є найслабшим місцем економіки України. І, зрештою, саме їхня недосконалість робить економіку вразливою до

зовнішніх шоків та обмежує її потенціал до зростання. ■

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до старшого економіста МЦПД Ільдара Газізулліна за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою ig@icps.kiev.ua.

МЦПД закликав міжнародну спільноту продовжувати спостерігати за виборчим процесом

22 січня аналітики МЦПД провели дебати для представників дипломатичних місій в Україні. Під час зустрічі послы та інші дипломати держав – членів ЄС, а також Канади та Швейцарії обговорили перебіг і результати першого туру президентських виборів. Аналітики Центру надали вичерпну інформацію щодо порядку та термінів підрахунку голосів і визначення результатів другого туру виборів, встановлених законодавством України. Основний висновок обговорення: якщо не порушувати законодавства та не зловживати прогалинами в законодавстві, вибори мають закінчитися не пізніше 21 лютого 2010 року. Проте ризик виникнення ускладнень і під час голосування, і під час підрахунку голосів великий. Тому надзвичайно важливим є продовження спостереження за виборами. І роль міжнародних спостерігачів у цьому процесі важко переоцінити. Їхня увага має бути спрямована не тільки на виборчі комісії, а й на адміністративні суди, які можуть стати новим плацдармом боротьби головних кандидатів.

Українці довели, що вони можуть обирати за законом. Однак чи можуть вони судити за законом? Або, цитуючи Хав'єра Солану, чи зможуть вони грати за правилами, а не гратися з ними?

Видається, Україні передчасно думати про секторні реформи, економіку чи Конституцію. Головне – пережити ці вибори і можливі масштабні судові баталії, отримати нового легітимного Президента до повного колапсу влади та остаточної втрати довіри й українських виборців, і західних партнерів.

Будь-який політик, який нині думає, що він контролює суди, може вже завтра стати їхньою жертвою. Тому принаймні одну реформу після цих виборів мають підтримати всі політичні гравці – реформу судової системи України.

вісник центру є двотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-44-00. Факс: (044) 484-44-02
Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) – провідний український незалежний аналітичний центр, який був заснований за ініціативи Інституту Відкритого суспільства 1994 року. Наша місія – сприяти подальшій демократизації та модернізації України через продуману та поінформовану європеїзацію.

Директор Центру Ольга Шумило.
Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
Web: <http://www.icps.com.ua/>